

Tekst

Ik heb niets te verbergen

- (1) Het zorgen voor veiligheid is een kerntaak van de staat. Die veiligheid staat door de snelle ontwikkeling van technologie aan alle kanten onder
5 druk. Op internet zijn met één muis-
klik grote hoeveelheden informatie
voor individuen en veiligheids-
diensten beschikbaar. Het verzame-
10 len ervan is daarmee een prominent
aspect geworden van het werk van
veiligheidsdiensten. Dat is begrijpe-
lijk. Sterker nog, het zou nalatig zijn
wanneer zij deze informatiebronnen
links zouden laten liggen.
- 15 (2) Toch is er veel ophef over het
Prism-programma¹⁾. Veel reacties
waren simplistisch en schematisch.
Tegenover het bekende ‘*Big Brother*’-
argument (‘De politiestaat is op
20 komst!’) staat geheid de al even
oppervlakkige reactie ‘maar ik heb
toch niets te verbergen’. De relatie
tussen privacy en veiligheid wordt in
louter zwart-witte tegenstellingen ge-
25 schetst. Maar hoe verhoudt privacy
zich echt tot veiligheid?
- (3) In het beroemde essay *I’ve got
nothing to hide and other
misunderstandings of privacy* richt de
30 Amerikaanse hoogleraar recht en
privacydeskundige Daniel Solove
zich op dit veel geopperde argument.
Mensen die zich niet druk maken,
zeggen: “Ik heb niets te verbergen.”
- 35 Die redenering reduceert volgens
Solove privacy tot iets van minimale
waarde, wat in een strijd met veilig-
heid altijd het onderspit delft. In haar
meest extreme vorm is de weerleg-
40 ging echter eenvoudig: iedereen
heeft wel iets te verbergen. Probeer
maar eens de vraag: “Vind je het
goed als ik naaktfoto’s van jou
verspreid?”
- 45 (4) In discussies over veiligheid ligt
het vaak genuanceerder. Het gaat
dan volgens Solove niet over alle
persoonlijke informatie, maar slechts
over het type informatie dat over-
50 heden zullen verzamelen, zoals over
internetactiviteiten. De inbreuk op
privacy is dan minimaal en het
gevaar van terrorisme van veel groter
belang – ‘Ach, die controle op die
55 paar e-mailtjes die ik verstuur. Als ik
daar een aanslag mee kan
voorkomen?’ In deze vorm is ‘Ik heb
niets te verbergen’ een sterk
argument. Het veronderstelt dat
60 privacy alleen maar gaat over het
verhullen van iets slechts waarvan
we niet willen dat anderen het weten
of dat anderen niets aangaat. Maar
de discussie over privacy kan dan
65 verzanden in een debat over wat
mensen wel en niet geheim mogen
houden.
- (5) Solove stelt dat privacy meer is
dan een recht op geheimhouding.
70 Privacy omvat allerlei verschillende
zaken die samengaan met juist en
onjuist gebruik van persoonlijke
informatie. Stel dat iemand wordt
begluurd door de buurman – zelfs
75 wanneer er geen geheimen aan het
licht komen, wordt dit als eng ervaren
en als een inbreuk op de privacy.
Daarnaast zijn er nog andere vormen
van schendingen van privacy zoals
80 chantage en het onjuist gebruik van
persoonlijke gegevens. Zelfs het
bijhouden van grote persoonlijke
dossiers door overheden kan uit-
eindelijk iemands privacy schenden.

- 85 **(6)** Door privacy te benaderen als
iets breders dan alleen ‘garanderen
van geheimhouding’ blijkt, dat er
diverse problemen kunnen ontstaan.
Als de overheidsbureaucratie
90 persoonlijke informatie gebruikt om
belangrijke beslissingen te nemen
over burgers, maar die burgers geen
inspraak hebben in hoe deze infor-
matie wordt gebruikt, kan dat leiden
95 tot machteloosheid en kwetsbaarheid
van het individu.
- (7)** De gevaren die samenhangen
met grootschalige dataverzameling
zijn daarom vooral zaken als onver-
100 schilligheid, dwalingen, misbruik,
onmacht en gebrek aan transparantie
en verantwoording. Er zijn mensen
onterecht op een zwarte lijst beland.
Het bureaucratisch gegenereerde
105 profiel begint de persoon te over-
woekeren, zoals terrorisme-
deskundige Beatrice de Graaf
onlangs nog in haar oratie stelde.
- (8)** Privacy hangt samen met het
110 weerbaar maken van de burger. Het
beschermt de persoonlijke integriteit
en waardigheid. Als iemand geredu-
ceerd wordt tot bepaalde gemonitor-
de gedragspatronen, moet hij in elk
115 geval tegen die categorisering in
beroep kunnen gaan.
- (9)** Discussies zoals die nu vaak
worden gevoerd over privacy versus
veiligheid, raken zelden de kern. Het
120 gaat niet om de vraag of overheden
wel of geen persoonlijke data mogen
verzamelen en analyseren. Het gaat
om het staatsrechtelijk fundament
onder die taakstelling: het garande-
125 ren van toezicht, transparantie, het
afleggen van rekenschap.
- (10)** Deze waarden moeten de plaats
in het debat innemen van het ‘ik-heb-
niets-te-verbergen’-argument dat
130 slechts bepaalde problemen omtrent
privacy benoemt, maar andere onder
het tapijt schuift. Een samenleving
waarbinnen deze fundamentele
waarden en daarmee de bescher-
135 ming van privacy niet worden
bediscussieerd, is als een rechtbank
waar het risico bestaat dat iemand
terechtstaat maar geen mogelijkheid
heeft in beroep te gaan, het bewijs
140 niet mag inzien en die ook na het
uitzitten van de straf het stempel
‘verdacht’ blijft houden.

*naar: Daan Weggemans
uit: Trouw, 25 juni 2013*

noot 1 Prism is een programma dat sinds 2007 door de Amerikaanse afluisterdienst *National Security Agency* (NSA) wordt gebruikt om internationaal inlichtingen te vergaren uit gegevens van internet. De onthulling ervan in juni 2013 riep veel protest op en de Amerikaanse regering werd beschuldigd van illegale afluisterpraktijken.